

Чи не щодня у демократичній Польщі з'являються публікації, пов'язані із звинуваченнями на адресу солдат УПА у винищенні поляків на Волині влітку 1943 р. Не заперечуємо проти того, що у взаємному побороюванні загинуло тисячі поляків, але масово гинули і українці, до речі, на своїй, загарбаній чужинцями, землі. На жаль, в «дослідженнях» різних т. зв. кресових діячів та їх прихильників, як рівно ж аналогічних публікаціях та книгах сучасних українських полонофілів старанно замовчується масове вбивство українців, особливо на Холмщині. Засліплені лозунгом «креси – то Польска» польські шовіністи взагалі заперечують масове вбивство українців, очевидно через політичну амнезію і натомість все голосніше, щоб почула Європа, кричать про геноцид поляків, вчинений українцями.

У державному архіві Львівської області зберігається підшивка газети «Холмська земля», що виходила в Кракові з січня 1943 р. і до літа 1944 р. На сторінках цієї газети, що видавав Український національний комітет є списки (хоч і не повні) українців, що трагічно загинули від рук польських екстремістів. Серед загиблих – не тільки чоловіки, а й діти, жінки, старші люди. Перш за все, вороги старалися знищити національно-свідомих українців, і тому жертвами вбивств стали священники, вчителі, службовці і місцеві активісти. Прізвища загиблих українців – це лише мізерна частина довжелезного списку, але і він зводить нанівець пропаганду польських «дослідників» і політичних крикунів. Ні фашисти, ні більшовики, ні покровителька Англія, не встали на захист українців. Була лише єдина сила стала в обороні свого народу. І цією силою була УПА.

Уже навесні 1943 р. почалися вбивства українців на Холмщині. В с.Потурині, що на Грубешівщині, трагічно загинули Пилип Підгайний і Василь Захарчук зі села Шістки, що на Підляшші. Бolem відізвалася вістка про загибель Заслуського, адвоката, що був вбитий в Грубешві. В Каденях загинув Іван Марчук в Міхельдорфі, що на Володавщині загинули Дмитро Захарчук-Солтис та його заступник – Павло Кінах. У Волі Крупській підступно було вбито Юрія Томкевича та Миколу Лохтюха, що були урядовцями. В с.Загайчиках, боронячи українців, полягли поліцаї з Вінничини – Кошелюк Іван та Рожелюк Гаврило. У Волоськовській волості, в с.Сосновиці поліг Прадюх Олександр – секретар волості, тоді ж загинув у с.Великополі – Кульгавюк Іван. У Волі Верещинській на початку червня 1943 р. вбито Осипа Назарука.

В Стільнях, на власному подвір'ї загинув від рук польської банди член Товариства «Рідна школа», член надзірної ради УОТ Андрій Гармата. Було йому лише 45 р. залишилася осиротіла мати, дружина і троє дітей. В с.Бучиці Нові, повіт Біла Підляска вбито українського активіста Миколу Зарембу. В с.Луковиску з того ж повіту вбито заслуженого чоловіка Остапа Дмитрика, в часі нападу польської боївки на його хату.

В с.Носові повіту Біла Підляска, відбувалися сільські сходини, які стали об'єктом нападу польських підпільників, що замордували Володимира Колядау та Івана Романюка. Поховали у Львові відомого активіста д-р Остапа Бурку, що був застрелений в Любартові.

В Ольшині, повіт Біла Підляска, вбито Гната Маринюка та солтиса Леонія Севастіянюка. Поліг представник УДК в часі нападу на його хату Гнат Зелевський з с.Телятині, що на Грубешівщині. Довго польські боїварі погрожували Мирославі Гнику, що був директором Повітового Союзу Кооперативу. 24 серпня 1943 р. убито цього заслуженого діяча в Томашові, що на Холмщині.

В с.Борсуки, на Підляшші, бандити підступно вбили Миколу Вашука, а в с.Сільці, що на Холмщині, загинув управитель місцевої школи – Григорій Погорецький, тоді ж в цьому селі поліг і Віктор Ковальчук. По-звірячому, на очах батьків, дружини та дітей, було вбито Івана Криха та його молодшого брата Павла Крихта, що проживали в с.Кобиле, на цій же многотраждальній Холмщині. Маючи лише 42 р. поліг від скритого вбивства Іван Мішук – директор ПСК, відомий кооперативний діяч. Вбито його у Володові. У с.Космові, що на Грубешівщині.

Жертвами нападів стали українці Микола Марчук. Степан Конюпа, Іван Сосенко, Сергій Бречко у Томашові, Дмитро Скубій – поліг біля Холма. Всі вони були місцевими активістами. В с.Наброже, що на Грубешівщині по-звірячому був закатований о.Сергій Захарчук, а 23 травня 1943 р. невідомі злочинці напали на хату колишнього сенатора Івана Пастернака. Трагедія сталася в с.Хорошинка повіту Біла Підляска. Це був відомий політик і захисник знедоленого українського народу. В ніч з 4 на 5 червня 1943 р. було вбито у с.Волі Верешинській, що на Холмщині Миколу Назарука – мужа довір'я УДК. Не вминула (оминула) смерть і вїта ольховської волості Дмитра Степанюка. Багато поранили селян, знищено багато хат від вогню в с.Стрілець, що на Холмщині.

Йосиф Олекса – залізничник на станції Рейвець. Застрілено його біля колонії Красне. 22 листопада 1943 р. вбито заступника посадника Павлова Володимира Мазурока.

Блискавично облетіла вістка по всій Холмщині трагедія, яка сталася в с.Стайне, біля Рейвця, що на Холмщині «Польські партизани, проявивши «великий героїзм», замордували три українські родини: Трохимчука Михайла – 50 р., Юлію Трохимчук, Софію Трохимчук – 20 р., Луку Клекорюка – 46 р., Анастасію Клекотюк – 44 р., Марію Клекотюк 16 р., Лящук Наталію – 68 р. та Ліду Лящук – 26 р.

В с.Потоці Горішньому, Білоградського повіту було замордовано делегата УДК Дмитра Бика, дружину Катерину з дому Яцечко, тестя, 77-літнього Миколу Яцечка та вїта волості Потік Горішній – Івана Яцечка.

Страдний шлях пройшов патріот Володимир Струць. Був він старшиною УГА, сидів в Березі Картузькій, польська влада кинула в тюрму і його дружину, між людьми опинилася їхня самітня дитина. Перед загибеллю був він управителем школи в с.Мячині, що на Холмщині. Озвірілі садисти не жаліли ні дітей, і жінок. Так в с.Коденець волость Кривоверба були замордовані Параскевія Поплавська разом з матір'ю П.Поплавською. В с.Коденець трагічно загинули: Ольга Монюк та Карп'юк Олекса.

Догода Микола з с.Любінь, волості Вирики був вбитий 18 січня 1944 р., тоді ж поліг і його син Догойда Володимир – член УДК.

Гинули беззахисні сім'ї. Убивці винищували всіх національно-свідомих українців. В

с.Воля Жулинська, волость Павлів трагічно загинув Йосип Заєць – 34 р.; Катерина Андрушак – 34 р., Зіновія Андрушак – 18 р., Софія Олещук – 48 р., сини Олександр – 7 р., другий – 5 р., Микола Димчук – 42 р., Павлина Димчук – 48 р., Антін Димчук – 16 р., Зіновія Димчук – 12 р., Хома Колкуцбкий – 70 р., Юлія Колкуцька – 50 р. В кінці листопада 1943 р. в с.ГіздЛипинський підступно був вбитий управитель школи Теодор Гересь. З рук польських агентів загинув і посадник Грубешува Михайло Павлюк.

Як повідомляє газета «Холмська земля» 25 від 30 січня 1944 р. в церквах Грубешівщини були відправлені панахиди по вбитих українських активістах Холмщини. Подаємо їх прізвища, бо ніхто не повинен бути забутим, хто поліг за національну ідею або лише за те, що був українцем.

1. Пилип Підгайний – селянин с.Поруржин;
2. Володимир Давидовський – посесор млина в Бересті;
3. Михайло Подоляк – солтис с.Бересьть;
4. Андрій Міщанюк – солтис с.Бересьть;
5. Петро Чорнота – селянин з с.Бересьть;
6. Степан Козак – селянин Колонія Пісочна;
7. Іван Козак – син Степана. Пісочне.
8. Козак, син Степана. Пісочне.
9. Серафим Борис – селянин з Вільки;
10. Віра Кравчук – учителька колонія Г дешин;
11. Іван Кравчук – сел. с.Добромиричі;
12. Антін Довган – сел. с.Добромиричі;
13. Володимир Сивак – поліцейський, с.Грабівець;
14. Іван Світлюк – сел. зі с.Ласкова;
15. Іван Наконечний – сел. з с.Ласкова;
16. Петро Курашко – муж довір'я с.Малково;
17. Василь Ортинський – учитель з Богутич
18. Семен Ярусевич – дяк з Молодятич;
19. Володимир Домський – волосний урядник, с.Молодятичі
20. Зенон Кідиба – дитина с.Молодятичі;
21. Мирослава Кідиба – дитина с.Молодятичі;
22. Федір Міщук – сел. с.Молодятичі;
23. Олена Міщук – сел. с.Молодятичі;
24. Олег Міщук – дитина с.Молодятичі;
25. о.Павло Швайка – свящ. в с.Грабівці;
26. Іванна Швайка – дружина священика с.Грабівці;
27. Володимир Сенюк – солтис з Грабівця;
28. Леонтій Козловський – вартовий з Грабівця;
29. Осип Балабух – вартовий з Грабівця;
30. Володимир Ільчук – вартовий з Грабівця;
31. Степан Кріль – начальник станції Стаї
32. Мирон Кравчук – солтис с.Пригоріле;
33. Сергій Кравчук – син Миронюкас.Пригоріле;
34. Марія Кардинал – сел. с.Вишнів;

35. Груня Грицуняк – учениця с.Зубовичі;
36. Роман Козак – сел. Колонія Графка;
37. Анатолій Козлюк – поліцейський в Городні;
38. Іван Шевчук – сел. з Козодови;
39. Павло Вишляк – сел. с.Міняни;
40. Василь Дзірба – поліцейський з с.Гравівця;
41. Осип Цетрук – сел. з с.Турковичі;
42. Михайло Кардаш – селянин з с.Кодлубиська;
43. Василь Мірчук – селян. С.Пісочне;
44. Дацько Сарапака – селян. С.Пісочне;

У Львові, як гриби після дощу множаться польсько-українські установи, які дуже переймаються долею польської спадщини нашого міста. Знову з уст відомих вчених та журналістів з підкресленою плебейсько-услесливою іронією щодо героїки ОУН-УПА, плаксиво залунали заклики берегти «польськість Львова» і не допустити тотальної українізації міста. Такі ні словом не обмовляться на захист українців Закерзоння, або бодай гідного вшанування пам'яті невинно загиблих наших земляків. Якраз ці новоспечені полонофіли і виконують роль своєрідного тарану, щоб принизити героїчну боротьбу і жертвність нашого народу.

А в Кракові знову відкрито виставку і проведено конференцію на тему: «Недокінчена меса волинська». Знову пряма атака на українство і знову ті ж обличчя: Єва Семашко, д-р Леон Попек, кс.проф.ЮзефМарецкі і д-р АнжейЗемба. Ніхто на виставці чи в залі конференції не обмовився і словом про замучених українських священиків.

Таку ж однобоку статтю про ці заходи написав в Кур'єр ГаліційськийЯцекБоржецкі. Необ'єктивно, сусіди! Дуже необ'єктивно!

Ігор Федик